

ΠΑΝΗΓΥΡΟΛΟΓΙΟΝ

Προγραμματίστε τις εξορμήσεις σας με βάση την παράδοση ...

1 Οκτωβρίου έως 31 Νοεμβρίου

Οκτώβρης, ο μήνας του κάστανου

Σήμερα θα μιλήσουμε για τις Γιορτές Κάστανου της Κρήτης, στο Έλος και τον Πρασέ. Θρεπτικότητα προϊόν, αλλά και βασικό στοιχείο εισοδήματος των Εννέα Χωριών της ορεινής Κισάμου: Του Έλους (το κατ' εξοχήν καστανοχώρι της Κρήτης), της Λίμνης, του Ντερέ, των Παλαιών Ρουμάτων, του Πρασέ, της Ρογδιάς, του Συρκαριού, των Στροβλών, και του Φουρνέ. Στην δε Ρογδιά συγκεκριμένα, παράγεται μια ιδιαίτερη ποικιλία κάστανου, που εξ αυτής καλείται ρογδιανό κάστανο! Ο Δήμος Ινναχωρίου, λοιπόν, τελεί κάθε τέλη Οκτωβρίου – και επί τριήμερον μάλιστα! – την Γιορτή του Καστάνου στο Έλος. Στην γιορτή, τα κάστανα ψήνονται ή μαγειρεύονται με διάφορους παραδοσιακούς τρόπους και προσφέρονται στους πανηγυριστάς, συνοδεία καλού κρασιού, κατά πως το επιτάσσει η κρητική μαντινάδα:

...το κάστανο θέλει κρασί και το καρύδι μέλι και το κοπέλι κοπελιά κι η κοπελιά κοπέλι... Την γιορτή θα πλουτίσουν κρητικά τραγούδια και χορούς και θα ιδεί κανείς τι πάει να πει «σελινιώτικο κέφι»... Στον Πρασέ, περιοχή με χιλιάδες καστανιές, που παράγουν τόνους κάστανα, την γιορτή διοργανώνει ο δραστήριος πολιτιστικός σύλλογος «Γερο-Σπήλιος», σε συνεργασία με τον Δήμο Βουκολιών. Καλά είναι τα πανηγύρια κι οι χαρές, κάποιος όμως πρέπει να σκύψουν πάνω από τα προβλήματα των καστανοπαραγωγών της περιοχής. Η καστανιά αντιμετωπίζει προβλήματα επιβιώσεως. Χρειάζεται οργανωμένος ψεκασμός για τον σάρακα. Ολόκληρες περιοχές ξηραίνονται από ασθένειες κι απ' το σκουλήκι, που προσβάλλουν το 70% της παραγωγής. Πάντως η Εταιρεία Ανάπτυξης Εννιά Χωριών κάνει βήματα προς επενδύσεις, για εργοστάσιο τυποποιήσεως

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

καστάνου στο Έλος, κλπ. (Οι Τούρκοι έχουν προηγηθεί ημών σε αυτό, έχοντας πρότυπο τέτοιο εργοστάσιο στην Προύσσα). Χρειάζεται και η αρωγή του Ινστ. Γεωργικών Ερευνών Χανίων γι' αυτό. Ας γίνει κάτι, πριν να μιλάμε και για λειψοκαστανιά...

Τ' άπ Δημήτρη το τελευταίο πανηγύρι

Σπουδαίο πανηγύρι γινόταν παλαιά στον Κακόλακκο, ακόμη κι αν το θερμόμετρο γινόταν ψυχρόμετρο... Οι Πωγωνίοιοι του έδιναν να καταλάβει τι πάει να πει «χόρευε ρομπατινά και κακολακκίτικα»... Όταν πέμπει προσκλητήριο η ρίζα, κανείς δεν μπορεί να κλείσει τ' αυτιά του... Έτσι και σήμερα, οι

Κακολακκίτες δεν ξεχνούν το πανηγύρι που τους έμπαζε στον κρύο χειμώνα. Και λίγοι-πολλοί εξακολουθούν να μαζεύονται σκόμπ στο χωριό τους, απ' όπου κι αν ευρίσκονται και να ξαναζωντανεύουν την παράδοσή τους... Συνεστίαση και κοινό τραπέζι!... Για Κακολακκίτες και τους φίλους τους... Πέρυσι ήταν-δεν ήταν 70... Και το μαγαζί δεν τους χώρεσε... Ύστερα ανοίγουν όλα τα σπίτια! Και φεύγουν... Κι ο Κακόλακκος μένει μόνος... Χωρίς ούτε έναν κάτοικο τον χειμώνα... Αλλά η φωνευχή τους «και του χρόνου με υγεία, να το γιορτάσουμε και πάλι όλοι μαζί!» είναι μια ανάσα μέσα στην ερημιά της επόμενης ημέρας του Κακόλακκου...

**25 Οκτωβρίου στον
Πουρναρό
[για τον άγιο
Δημήτρη...]**

Όμορφο το Εξοκκλήσι πάνω από την Έλωνα Κουνουριάς... Είναι ένα σεμνό κτίσμα του 1974, κτισμένο επί παλαιότερου ναού του ίδιου αγίου. Οι κτήτορές του το δώρισαν στην ΙΜ Ελώνης... Παραμονή του αγίου, ευλαβικός ο εσπερινός για όσους γνωρίζουν το εκκλησάκι... Καθώς θα βασιλεύει πλέον το φθινόπωρο, τα έλατα θα στέλνουν δροσιά προς προίσηψη των τυχερών επισκεπτών του Πάρνωνος... Μετά ακολουθεί — προσφορά των κτητόρων - ψητό στα κάρβουνα μεζεδάκι, με καρβουνισμένο ψωμί και εντόπιο γίδινο τυρί... Κι οι πανηγυριστές φεύγουν, αφού μαζέψουν άγρια χόρτα απ' τις γύρω χορταριές...

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

Ποιος είπε ότι τον χειμώνα δεν πανηγυρίζουν τα νησιά μας; Πανηγυρίζουν και μάλιστα ωραιότατα, σεμνότατα και διακριτικά, μόνο που όσοι δεν είναι εκεί... δεν το ξέρουν... Σε πείσμα των καιρών, σήμερα τον Νοέμβριο θα τον αφιερώσω στα νησιώτικα πανηγύρια... Βλέπετε, οι νάσοι κρατάνε... άσους και για τον χειμώνα...

**13 Νοεμβρίου στην
Θήρα
[για τον άγιο Ιωάννη
τον Χρυσόστομο]**

Στην Θήρα τιμάται ο άγ. Ιωάννης ο Χρυσόστομος, με πανηγυρικό εορτασμό στον φερώνυμο ναό του, στο Ημεροβίγλι. Μετά το πέρας της καθιερωμένης λειτουργίας, είθισται να προσφέρεται πρόγευμα με βακαλάο και πατάτες, άρτο και οίνο — πάντα δαπάναις κάποιας οικογενείας. Ακολουθεί χορός, με τοπικά λαϊκά όργανα, που βαστάει μέχρις εσπέρας...

**Τα πολυσπόρια
απ' τους Κερκυραίους
της Θεσσαλονίκης**

Η εορτή των Εισοδίων της Θεοτόκου δεν είναι παρά επιβίωση της αρχαίας ελληνικής εορτής των πολυσποριών, της πανσπερμίας και της συνοδευούσας αυτήν σπονδή υπέρ των νεκρών. Σπονδή που έκαναν οι επιζήσαντες του κατακλυσμού Δευκαλίων και Πύρρα... Έτσι, οι αρχαίοι μας πρόγονοι έβραζαν τα «προϊόντα της Δήμητρος» τα πυνάμνια (εκ πυάμων/κυάμων, δηλ. κουκιών), και τα προσέφεραν στους συμπανηγυριστάς ίνα ευχαριστήσουν την θεά της γεωργίας. Την 21η Νοεμβρίου, οι Κερκυραίοι Θεσσαλονίκης — με την Ένωσή τους, που φέρει το όνομα «Ο Άγ. Σπυρίδων» - διοργανώνουν τελετή,

ΦΩΤ. Α. ΚΑΛΑΪΤΖΗ

σχετικά με το ιδιαίτερα αγαπητό έθιμο τα «πολύσπορα». Βέβαια το έθιμο των πολυσποριών είναι γνωστό και σε πολλά άλλα μέρη της Ελλάδος, και από αρχαιότατων χρόνων, όπως προείπα. Από τα Ανθεστήρια, πέρασε δια μέσου των Ψυχοσάββατων και των κολλύβων και με παραλλαγές και επιβίωσε έως σήμερα...

**Στην Κεφαλονιά
[για τα
μπουρμπουρέλια]**

Όπως προείπα, οι Επτανήσιοι εορτάζουν ιδιαίτέρως τα πολυσπόρια... Συλλέγουν τα μπουρμπουρέλια (δηλ. καρπούς της γης, περισσευόμενους από τον περασμένο χρόνο) ήτοι κουκιά, σιτάρι, κριθάρι, πιαρά, ρεβίθια, φασόλια, φακή, καλαμπόκι, σταφίδες, κλπ. Όλα μαζί ανακατεμένα, τα βράζουν σε ένα καζάνι με «νιο λάδι», ένα κρεμμύδι, λίγη δάφνη κι αλατοπίπερο και η οικογένεια μαζεύεται για το τελετουργικό τραπέζι. Σκηνές φερμένες από την αρχαιότητά μας...

**Στην Σκιάθου
[για τα Εισόδια]**

Στο ιστορικό μοναστήρι της Παναγιάς Εικονίστρας, που θεωρείται και η προστάτις της νήσου, εορτάζονται τα Εισόδια της Θεοτόκου... Παραμονή της μεγάλης εορτής τελείται παράκληση στον ΙΝ Γέννησεως Θεοτόκου και συνοδεία της Φιλαρμονικής ακολουθεί δέηση έξω από το κοιμητήριο του νησιού. Εκεί τελείται εσπερινός και ολονυκτία αγρύπνια. Η επιστροφή της εικόνας εικόνας γίνεται κατά τις 5 π.μ. στην Αγ. Τριάδα Σκιάθου. Ανήμερα, οι δυο ενορίες, οι Τρεις Ιεράρχες και η Γέννηση της Θεοτόκου, μετά την Θεία Λειτουργία, ενώνονται και πορεύονται προς την Αγ. Τριάδα, ίνα παραλάβουν την ιερά εικόνα. Ακολουθως, η εικόνα περιφέρεται σε όλην την πόλη της Σκιάθου. Επανερχεται στην θέση της, στον μητροπολιτικό τον Τριών Ιεραρχών. Όλην αυτήν την διαδρομή πλαισιώνουν γυναίκες - μέλη του Συλ. Γυναικών Σκιάθου- με την παραδοσιακή φορεσιά της Σκιάθου, ραίνοντας ροδοπέταλα.